

DO KRAJINY ZA LAND-ARTEM

Pamatujete si ještě, jak jsme stavěli v lese domečky a zahrádky z mechu, klacíků, kamínků, trávy a listí? Nebo jak jsme tvarovali vlastním tělem anděla ve sněhu, stavěli sněhuláka, pletli věnce ze sedmikrásek nebo plochým oblázkem malovali řadu kruhů na vodní hladinu? Stále nové generace spontánně tvoří takové objekty, které dříve či později pohltní čas nebo ho rozmetají živly. Ano, i to je land-art.

Hlouběji do této části „umění v krajině“ čtenáře zavedou Tereza Hejtmánková, Michaela Hůrková, Alžběta Trojanová a Marcela Veselá v publikaci „Do krajiny za land-artem“. Ukážou, jak se v něm pohybovat, jak si ho užít a jak k tomu pomoci dalším. Daly si záležet – textu budete dobře rozumět.

Svého druhu jedinečná publikace, pravděpodobně nejen v českém jazyce, představuje praktické využití land-artu (především) pro pedagogy a lektory environmentální výchovy. Seznámí přesněji s tím, co land-art je, jaké jsou jeho principy. Stručně, poučeně, v dobrém výběru autorky provedou čtenáře nedlouhou historií land-artu od nákladných monumentů Michaela Heizera, které si vyžádaly ekologicky problematický přesun tisíců tun kamení a písku, až po duchovně pokorné obrazce a objekty ze stébel či ledu Andyho Goldsworthyho, neodvratně určené ke „zkáze“ v řádu hodin.

Autorky nám otevírají dveře tam, kde je prožitek umělecké činnosti přístupný bez velkých nároků na pomůcky, znalosti či dovednosti. Dokonce v nás tato tvorba-hraní s největší pravděpodobností vyloudí leccos, o čem jsme ani netušili, že to v sobě máme. A zároveň se prostřednictvím této aktivity bezbolestně učíme: pozorovat zákonitosti přírody, trpělivosti při hledání kýženého tvaru, tvořivé improvizaci i promyšlení, spolupráci a vnímání druhých při interpretaci vlastního díla, lepšímu chápání kontextu našeho bytí.

Na praktických radách pro lektory je v publikaci patrná dobrá metodická příprava autorek a zkušenost. Na základě moderních pedagogických přístupů, jako je například třífázový model učení E-U-R (evokace – uvědomění – reflexe), vedou čtenáře z řad pedagogů k tomu, jak využívat široké možnosti land-artu. Uplatní se ve formě jednoduchých aktivit, které sblíží účastníky hodiny či kurzu, stejně jako motivace, naladění a propojení odlišných aktivit, či naopak odreagování, anebo několikahodinová tvorba ve skupině či individuální tvorba intimnějších i monumentálnějších artefaktů. Dokonce se nabízí možnost zařadit do této kreativní činnosti jako její součást pohybové hry; stále však v souladu s charakterem místa a s šetrností k přírodě, což zde rozhodně není v rozporu s lidskou tvorbou, ba naopak. Člověk a přírodní procesy se stávají partnery, spolutvůrci.

Jádro publikace představují příklady autorských workshopů, které jsou skutečně vyzkoušené. Doprovázejí je autentické fotografie. Popis dílen nezanedbává žádnou fázi: od organizačního zákulisí přes seznámení účastníků, podporu jejich odvahy k tvorbě, postup společného výběru jednotícího tématu, ukázky motivačních textů, stylové rozdělení účastníků do skupin, komentář k výběru plátna – pardon, místa v krajině –, různá pojetí tématu a poznámky k průběhu vlastní tvorby až po závěrečnou „galerii“ a

společnou interpretaci děl. „Právě sdílení myšlenek a zážitků z tvorby je často nezapomenutelným prožitkem skupinové práce,“ uvádějí autorky svou zkušenost ze skupinové dílny v přírodě na dané téma. Obdobně přehledně odhalují průběh skupinové land-artové hry s přírodou, v přírodě a v rytmu přírody a průběh workshopu věnovaného individuální tvorbě, při níž účastníci-tvůrci prostřednictvím svého díla například poukáží na zajímavý bod v krajině. Tím se zapojují do psaní příběhu krajiny, podtrhují genia loci. Jejich dílo tu možná nějaký čas zůstane, je-li z kamenů, nebo naopak mohou land-artoví umělci hlouběji vědomě prožít náročnější: smysl proměn a pomíjivosti.

Na závěr v knížce dostane čtenář dobrou nabídku: tipy na vzdělávací instituce, které poskytují vedení ekologicky citlivých programů land-artu v různém časovém rozsahu, od jednotlivých výukových programů, přes víkendové workshopy až po delší pobyty, jejichž součástí takové dílny jsou. Nechybí ani dobře vybraný přehled literatury a internetových odkazů. Možná by se v něm mohl objevit ještě přímý odkaz na slavný, působivý dokumentární film *Rivers and Tides*. Čtenáře by také zřejmě zajímalo aspoň pár slov o autorkách, což v publikaci nenajdou. Ocenit je třeba dobře strukturovaný, logicky řazený text bez chyb, což není v současnosti vždy pravidlem.

Grafická úprava působí příjemně a je přehledná. Fotografie, které jsou její podstatnou vypovídací a inspirativní součástí, mají dostatek prostoru. Řadu podnětných myšlenek zdůrazňuje umístění jediné věty na celou stránku. Šarm knížce dodává i podlouhlý formát „na šířku“, korespondující s myšlenkou na krajinu. Použité fotografie jsou dokumentární, možná by si však právě takováto knížka zasloužila v tomto ohledu větší osobitost. To může být námět pro další vydání, až tato podnětná publikace bude rozebraná. Poslouží totiž dobře jak ve školách, dalších vzdělávacích nebo volnočasových institucích, tak jako inspirace v rodinách s dětmi, vícegeneračních rodinách nebo i dospělým středního věku v plném nasazení jako zdroj námětů pro aktivní odpočinek a obohacení osobního života sebevyjádřením v kterémkoli ročním období. Zkrátka, může potěšit každého citlivého čtenáře se smyslem pro umění a přírodu.

Vydalo Středisko ekologické výchovy a etiky Rýchory – SEVER v roce 2013, ISBN 978-80-86838-45-8.

Hanka Kolářová

*Redaktorka na volné noze se zaměřením na životní prostředí, momentálně též šéfredaktorka časopisů *Bedrník* a *U nás – Libuš a Písnice*.*

hana.kolarova@tiscalia.cz